

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หนังสือเป็นทรัพยากรสารสนเทศที่สำคัญในห้องสมุด โดยเฉพาะห้องสมุดมหาวิทยาลัย ซึ่งถือเป็นแหล่งรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนังสือไว้จำนวนมาก การพิจารณาเลือกเฉพาะหนังสือที่มีคุณค่า สอดคล้องกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการวิจัยของมหาวิทยาลัยรวมทั้งตรงกับความสนใจและความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดจึงเป็นเรื่องสำคัญ การจัดหาหนังสือที่ไม่มีคุณภาพและไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดจะเป็นการสูญเปล่าทั้งงบประมาณและเนื้อที่จัดเก็บ การเลือกหนังสือโดยพิจารณาว่าเล่มใดสมควรที่จะเลือกเข้ามาให้บริการภายในห้องสมุดจึงเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญ เนื่องจากคุณค่าของห้องสมุดมิได้ขึ้นอยู่กับปริมาณของหนังสือแต่เพียงอย่างเดียว หากขึ้นอยู่กับคุณภาพของหนังสือที่ได้รับการเลือกสรรมาอย่างดีด้วย การคัดเลือกหนังสือที่มีคุณภาพจะช่วยส่งเสริมการใช้หนังสือให้คุ้มค่ากับงบใช้งบประมาณ (ธาศาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์, 2540, หน้า 12 – 14)

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งที่ให้บริการสารสนเทศแก่ผู้ใช้ห้องสมุด และเพื่อส่งเสริมให้อาจารย์ นักวิจัย และนิสิต นักศึกษาสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้จากสารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ ในการเลือกหนังสือเข้าห้องสมุดมหาวิทยาลัยจึงต้องสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน การค้นคว้าวิจัยของนิสิต นักศึกษา นักวิจัยและอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ห้องสมุดมหาวิทยาลัยโดยทั่วไปจึงมีสำนักหอสมุดกลางทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการรวบรวม และคัดสรรหนังสือมาไว้ให้บริการในห้องสมุดมหาวิทยาลัย ดังนั้นหน้าที่ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยจึงมีความสำคัญในการคัดเลือกและจัดหาหนังสือที่ครอบคลุมทุกหลักสูตรสาขาวิชาที่มีการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยโดยเน้นให้สนองการเรียนรู้อันกว้างและวิจัย (วงศ์สว่าง เชาว์ซุติ, 2539, หน้า 12) การที่จะคัดเลือกหนังสือที่เหมาะสมกับหลักสูตรการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยนั้น อาจารย์ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือ โดยบรรณารักษ์ได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องได้รับคำแนะนำและความร่วมมือจากอาจารย์ในการเสนอแนะรายชื่อหนังสือที่อาจารย์ต้องการและช่วยเลือกหนังสือในสาขาวิชาเฉพาะ เนื่องจากอาจารย์เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขามีความรู้ดีในศาสตร์ที่ตัวเองสอน และคุ้นเคยกับผู้เขียนและตำราในแต่ละสาขาวิชาเป็นอย่างดี (ประยงศิริ พัฒนกิจจำรูญ, 2546) เมื่ออาจารย์เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือห้องสมุดในการเลือกหนังสือ อาจารย์ก็จะได้รับประโยชน์จากการได้ใช้หนังสือที่ตรงตามความต้องการด้วย

สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยรังสิต เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้และเป็นแหล่งรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศ โดยมุ่งเน้นการแสวงหาทรัพยากรสารสนเทศทุกรูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ โดยสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยรังสิต มีหน้าที่ในการจัดหา รวบรวมและคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศ โดยเฉพาะหนังสือ เพื่อรองรับหลักสูตรการเรียนการสอนของคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย และให้บริการทางวิชาการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนและการวิจัยแก่อาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรของมหาวิทยาลัยมากกว่า 12,000 คน ในแต่ละปีสำนักหอสมุดได้ใช้งบประมาณในการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ประเภทหนังสือไปเป็นจำนวนมาก เช่น ในช่วงปีงบประมาณ 2550 ถึงปีปัจจุบัน สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยรังสิตได้ใช้งบประมาณสำหรับการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศโดยเฉพาะหนังสือไปแล้วไม่ต่ำกว่า 13,876,260 บาท (สิบสามล้านแปดแสนเจ็ดหมื่นหกพันสองร้อยหกสิบบาทถ้วน) การใช้งบประมาณจำนวนมากในการจัดซื้อหนังสือจึงควรเป็นการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า และได้หนังสือที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้อย่างแท้จริง อาจารย์จึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุด เนื่องจากอาจารย์เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา มีความรู้ดีในศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับผู้เขียนและเนื้อหาของหนังสือแต่ละสาขาเป็นอย่างดี

ในปัจจุบันสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยรังสิตได้มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้อาจารย์ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุด เช่น การกรอกแบบฟอร์มเสนอซื้อที่สำนักหอสมุด หรือแบบฟอร์มการเสนอซื้อที่ส่งให้แต่ละคณะในแต่ละปีการศึกษา การเชิญร้านค้าตัวแทนจำหน่ายมาเสนอหนังสือเพื่อให้ผู้ใช้บริการคัดเลือกเสนอเข้าห้องสมุด โครงการบรรณารักษ์ประสานงานห้องสมุดคณะ กิจกรรมสัปดาห์ส่งเสริมการอ่าน รวมทั้งสัปดาห์ห้องสมุด เพื่อเชิญสำนักพิมพ์และตัวแทนจำหน่ายนำหนังสือมาแสดงเพื่อให้อาจารย์และผู้ใช้บริการได้คัดเลือกเสนอเข้าสำนักหอสมุด กิจกรรมการคัดเลือกหนังสือที่สำนักหอสมุดจัดขึ้นเพื่อให้อาจารย์เข้ามามีส่วนร่วม จะประสบความสำเร็จได้นั้น อาจารย์จะต้องมีเข้ามามีส่วนร่วม แต่เท่าที่ผ่านมามีอาจารย์ส่วนน้อยที่เข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุด หากสำนักหอสมุดหาแนวทางที่จะพัฒนาการมีส่วนร่วมต่อการเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุดได้เพิ่มขึ้น ก็จะทำให้เกิดประโยชน์ทั้งต่ออาจารย์ นักศึกษา บุคลากรมหาวิทยาลัย รวมทั้งสำนักหอสมุดเอง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุดของอาจารย์มหาวิทยาลัยรังสิต เพื่อเป็นแนวทางในการที่จะทำให้พัฒนาการคัดเลือกหนังสือโดยมีอาจารย์เข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้นและพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างอาจารย์และบรรณารักษ์ในการเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุดของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยรังสิต
2. เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุดของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยรังสิต
3. เพื่อศึกษาเจตคติของอาจารย์ต่อการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยรังสิต
4. เพื่อศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุดของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยรังสิต
5. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วม ปัญหา และเจตคติต่อการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุดของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยรังสิต โดยจำแนกตามกลุ่มคณะวิชาและประสบการณ์สอน
6. เพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการมีส่วนร่วมคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุดของอาจารย์มหาวิทยาลัยรังสิต

สมมติฐานของการวิจัย

1. อาจารย์กลุ่มคณะวิชาต่างกัน มีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุดแตกต่างกัน
2. อาจารย์ที่มีประสบการณ์สอนต่างกัน มีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุดแตกต่างกัน
3. อาจารย์กลุ่มคณะวิชาต่างกัน มีปัญหาการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุดแตกต่างกัน
4. อาจารย์ที่มีประสบการณ์สอนต่างกัน มีปัญหาการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุดแตกต่างกัน
5. อาจารย์กลุ่มคณะวิชาต่างกัน มีเจตคติต่อการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุดแตกต่างกัน
6. อาจารย์ที่มีประสบการณ์สอนต่างกันมีเจตคติต่อการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุดแตกต่างกัน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

นำผลที่ได้รับจากการวิจัยในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการคัดเลือก ปัญหาความต้องการ ตลอดจนเจตคติที่มีต่อการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุดของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยรังสิต ซึ่งจำแนกตามคณะวิชาทั้ง 5 กลุ่ม และประสบการณ์สอนมาวิเคราะห์เปรียบเทียบและทำการสังเคราะห์ขึ้นเป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการมีส่วนร่วมการคัดเลือกเข้าสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยรังสิต

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมุ่งศึกษาและเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วม ปัญหาการมีส่วนร่วม เจตคติ ความต้องการมีส่วนร่วมและรูปแบบของการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุด ของอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยรังสิต ทุกวิทยาลัย ทุกคณะและสถาบันที่มีหลักสูตรการเรียนการสอน โดยมีตัวแปรในการศึกษาดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1.1 กลุ่มคณะวิชา แบ่งได้ดังนี้

1.1.1 กลุ่มคณะวิชาแพทยศาสตร์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ

1.1.2 กลุ่มคณะวิชาวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี

1.1.3 กลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.1.4 กลุ่มคณะวิชาเศรษฐกิจและธุรกิจ

1.1.5 กลุ่มคณะวิชาศิลปะและการออกแบบ

1.2 ประสบการณ์สอน

1.2.1 ประสบการณ์สอน 1 – 10 ปี

1.2.2 ประสบการณ์สอน 11 – 20 ปี

1.2.3 ประสบการณ์สอนตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุดของอาจารย์ ประจำมหาวิทยาลัยรังสิต

2.2 ปัญหาการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุดของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยรังสิต

2.3 เจตคติของอาจารย์ต่อการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยรังสิต

3. ตัวแปรอื่น ๆ ที่ศึกษา ได้แก่ ความต้องการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือเข้า
สำนักหอสมุดของอาจารย์มหาวิทยาลัยรังสิต

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ อาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยรังสิต จากคณะ/วิทยาลัย/
สถาบันที่มีหลักสูตรการเรียนการสอน จำนวน 23 คณะ 4 วิทยาลัย และ 2 สถาบัน ในปีการศึกษา
2553 มีจำนวนรวม 885 คน จำแนกเป็น 5 กลุ่มคณะวิชา ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร
ของยามานะ (Yamane, 1973, p. 125) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 276 คน

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุดของอาจารย์มหาวิทยาลัยรังสิต ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยไว้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

อาจารย์ หมายถึง ผู้มีหน้าที่สอนและสังกัดประจำคณะ วิทยาลัยและสถาบันใน มหาวิทยาลัยรังสิตประจำปีการศึกษา 2553

สำนักหอสมุด หมายถึง สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต

กลุ่มคณะวิชา หมายถึง กลุ่มคณะวิชาที่มหาวิทยาลัยรังสิตได้แบ่งออกตามกลุ่มสาขาวิชา มี 5 กลุ่มคณะวิชา ได้แก่ กลุ่มคณะวิชาแพทยศาสตร์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ กลุ่มคณะวิชา วิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มคณะวิชา เศรษฐกิจและธุรกิจ และกลุ่มคณะวิชาศิลปะและการออกแบบ

ประสบการณ์สอน หมายถึง จำนวนปีในการปฏิบัติหน้าที่สอนในคณะ/ วิทยาลัย/ สถาบันในมหาวิทยาลัยรังสิต โดยแบ่งเป็น 3 ช่วง ได้แก่ 1-10 ปี, 11-20 ปี และตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป

การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือ หมายถึง กิจกรรมหรือวิธีการที่เปิดโอกาสให้อาจารย์มีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยรังสิตโดยเป็นกิจกรรม/ วิธีการที่สำนักหอสมุดเคยดำเนินการ เช่น กิจกรรมในงานสัปดาห์ห้องสมุด กิจกรรมโครงการส่งเสริมการอ่าน เป็นต้น

ปัญหาการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือ หมายถึง ข้อขัดข้องที่อาจารย์ประสบในการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต

เจตคติต่อการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือ หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุด ครอบคลุมความสนใจ ความพึงพอใจ และการตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าต่อการคัดเลือกหนังสือเข้าสำนักหอสมุด